

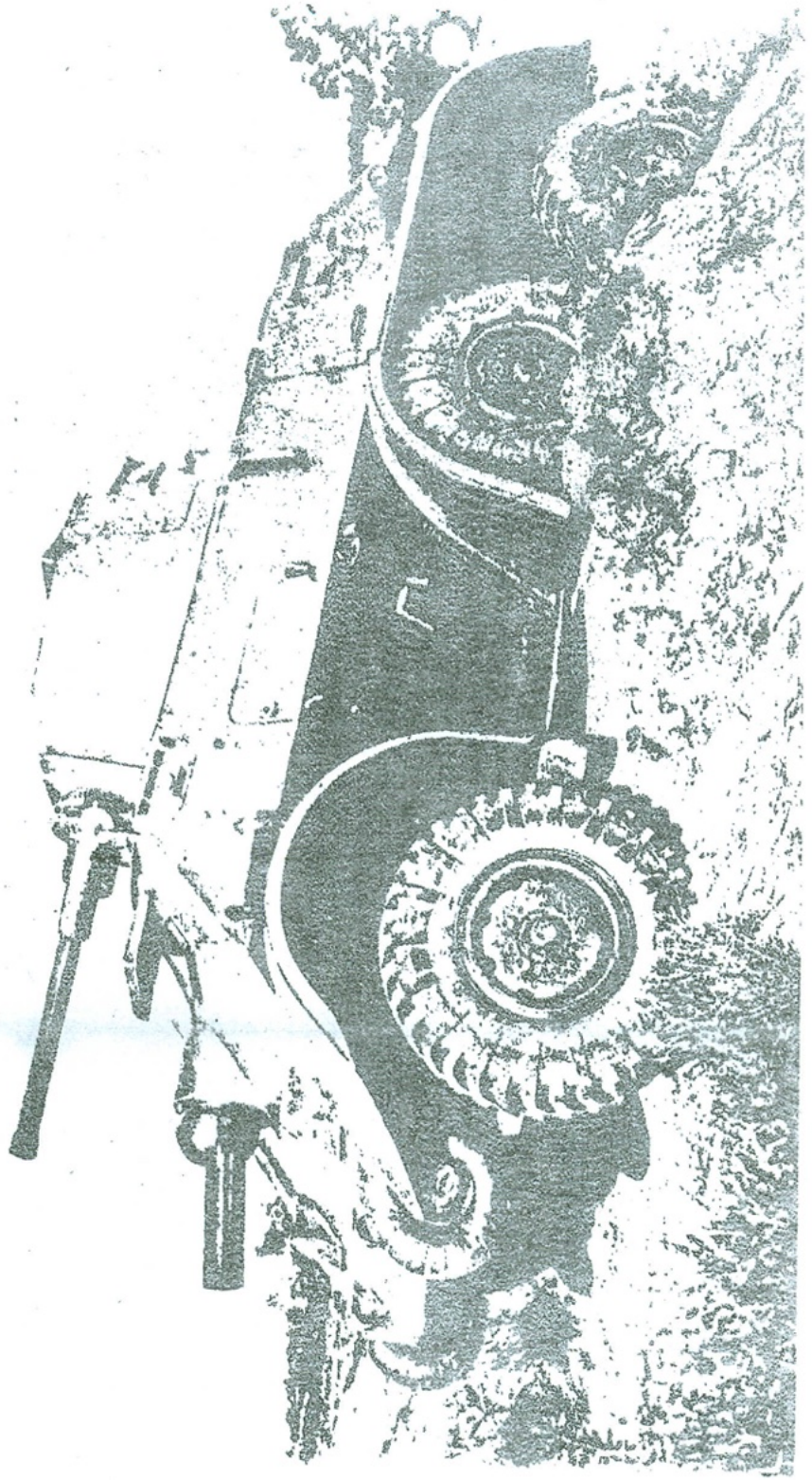
DE TANK

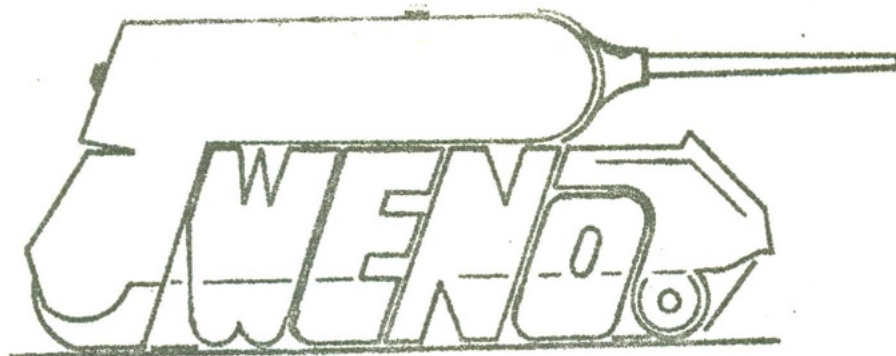
ORGaan van de TWENOT
Postbus 357
8000 AJ ZWOLLE

VerschiJnt
6x Jaars

45

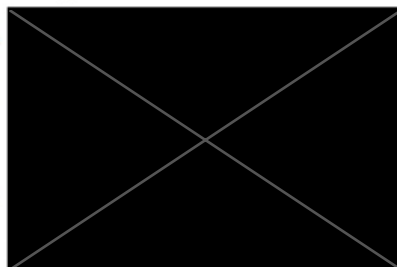
december 1983

BESTUUR: Rob Evers, Voorzitter
 Bert van der Velden, Secretaris
 Hans Buurman, Vice-voorzitter
 Kees Blijleven, Penningmeester
 Ronald Droog, Jeugdzaken
 John Janse, Redactie

Secretariaat:
Jeugdleden :
Redactie :

Lidmaatschap: Jaarcontributie leden: f 12,50
 Jeugdleden: f 10,00

Giro : 3026112
 tnv. Twenot
 Heiloo

VAN DE REDACTIE

Van een aantal mensen kwam een reactie op het verhaaltje van de Tank 44 over de copy. De vragen beginnen te komen. Overigens zijn een aantal vragen zeer gespecialiseerd en het vermoeden bestaat dat de vragenstellers al een studie over dat onderwerp achter de rug hebben en alleen eens willen kijken of de beantwoording van de vraag nieuwe feiten aan het licht kan brengen. Voor die gevallen wil ik zeggen: schrijf zelf eens een artikel en wacht de reactie van de lezers af. Meer dan tweehonderd leden lezen het stukje en er zijn allicht mensen bij die eveneens in dat onderwerp zijn geïnteresseerd. Overigens is het wel de bedoeling dat er vragen worden beantwoord in de Tank. Daar blijven we voor zorgen. Dit exemplaar is alweer de laatste van 1983. Hoewel wat vroeg (als de PTT tenminste weer gaat werken) wenst het bestuur van de Twenot U zeer prettige dagen en een voorspoedig 1984.

BRUSSEL

Het is er dan toch van gekomen, en hoe? Op 8 oktober vertrok de bus al vroeg uit Amsterdam om via Utrecht en Breda naar Brussel te vertrekken. 44 personen hebben deelgenomen aan de excursie. Na een kopje koffie onderweg kwamen we bij een enorm plein met monumentale gebouwen. In de rechterhoek was een ingang. De suppoest stond verbaasd te kijken naar de invasie en wilde al ijverig de fototoestellen gaan verzamelen. Gelukkig bracht de brief van de curator uitkomst. Speciaal voor de Twenot werd de afdeling geopend waar de tanks stonden opgesteld. Inderdaad hadden de spionnen niet overdreven. Zeer oude en vrij moderne tanks en andere voertuigen stonden opgesteld en konden aan alle kanten worden gefotografeerd. Het was verboden om op de voertuigen te klimmen maar in de middag waren er zelfs figuren die met de suppoesten in discussie waren gewikkeld en samen het binnenste van de tanks stonden te bekijken en er zelfs in verdwenen (Ze zijn overigens wel weer alle 44 mee naar huis gegaan, er is er geen een gebleven). Tijdens de sluiting van het museum werd een wandeling ondernomen naar een hobby zaak in de buurt. De goede man zag zich overstroomd maar van hem mochten wij wel ieder jaar komen. In de middag kon er ook nog naar een bookshop gegaan worden waar overigens een aantal slimme figuren direct in de morgen al naar toe waren geweest. Ook in de zalen mochten wij fotograferen, echter geen uniformen en geen schilderijen, maar er bleef nog genoeg over dat een kiekje waard was. Gezien de opkomst en het enthousiasme zullen wij volgend jaar weer wat op stapel zetten. Heeft U een idee voor een goed reisdoel laat het dan maar weten.

Nog even de raupenschlepper Ost uit de Tank 44

Er zijn diverse mensen geweest, die mij hebben gevraagd of de verbouwing van de cabine wel juist is, daar het modelblad Modell Fam en de duitse firma Air Press Modell een andere cabine aangeven. Ik zal U uit de twijfels helpen n.l. beide cabines zijn goed. Toen de firma Steyr de opdracht voor een gepantserde versie kreeg, bouwde ze reeds de vrachtwagen uitvoering met de normale cabine. Het is dus logisch dat ze de grondplaat van de normale cabine gebruikte voor de gepantserde versie.

Het Italeri model had de normale cabine en daar is mijn ombouw op gebaseerd.

Later nam de firma Klöckner Humbolt Deutz AG ook aan de productie deel en samen met Steyr ontwikkelde ze een z.g. eenheidscabine voor de normale vrachtwagen,.

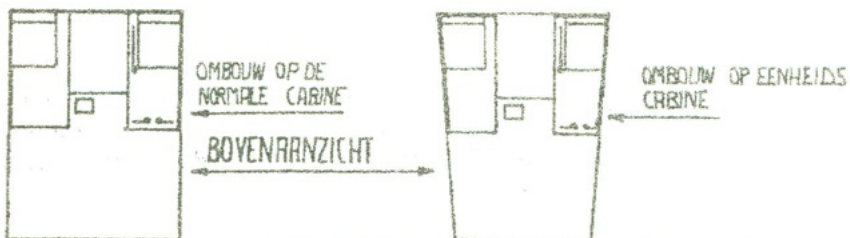
Dit was een cabine waarin veel hout was verwerkt i.v.m. een tekort aan metaal.

De grondplaat van deze cabine was taps toelopend.

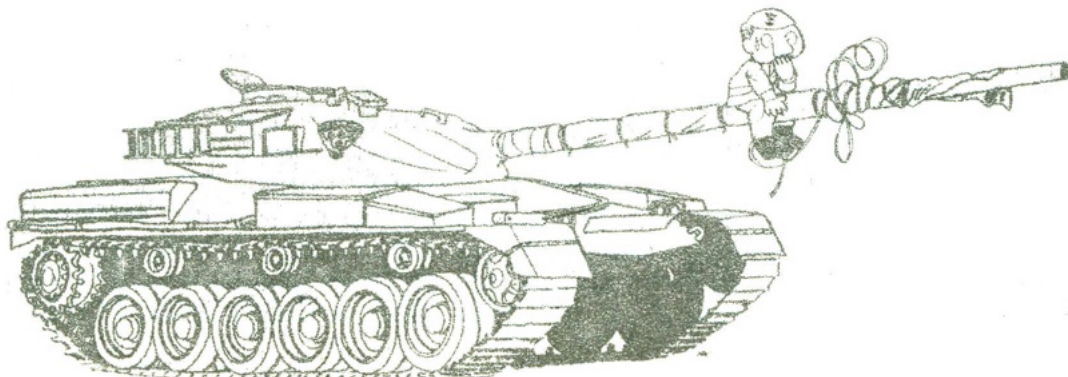
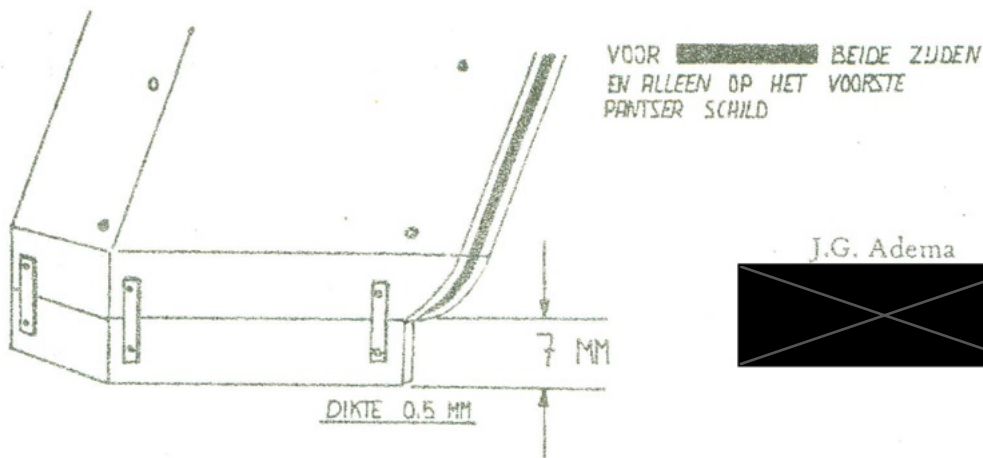
Toen heeft men ook de gepantserde cabine aangepast, en dat is de cabine waar Modell Fam en Air Press Modell het over hebben.

Opgemerkt diend te worden dat de bouwtekening van Modell Fam veel tekenfouten bevat.

De cabine van Air Press Modell is iets groter daar die uitvoering een andere motor had n.l. de Deutz dieselmotor F4L 514.

Bij de RSO Selbstfahrlafette voor de 7,5 cm PAK 40 wordt nog een z.g. veldverbouwing aan het kanon aangebracht n.l. een extra pantserplaat aan de onderzijde van het pantserschild. (zie schets)

LEDENLIJST

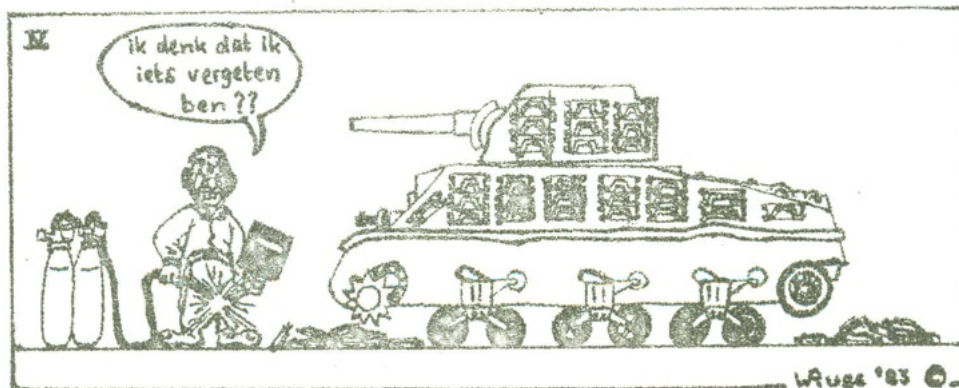
In de ledenlijst mag U weer enige wijzigingen en aanvullingen aanbrengen:

Verhuisd: 352-0583 C.G.M. Dhondt naar: [REDACTED]
 247-0381 W.R. Rummeler naar: [REDACTED]
 125-0876 H.G. Berkhoff naar: [REDACTED]
 140-0277 A. Velema naar: [REDACTED]
 216-1179 M.C. van der Hoog naar: [REDACTED]

Verder hopen wij welkom:

371-0983 John van der Pas, [REDACTED]
 373-0983 Floris Lok [REDACTED]
 372-0983 J.M. Visser [REDACTED]
 374-0983 H.K. Zijp. [REDACTED]

tekst & tek. Walter Russ

TANKSLACHLEDENVERGADERING VEENENDAAL

De vergadering in Veenendaal gaf een buitengewoon grote opkomst te zien. Het bestuur was aangenaam verrast door het enthousiasme, meer dan 60 man kwamen bijeen om hun hobby te bespreken.

Het thema van deze vergadering was "Het Ardennenoffensief" een onderwerp wat zeer goed was voorbereid door Theo Schers en Jan v/d Steen. De vertoonde dia's en de verklarende tekst gaven een duidelijk beeld van de gebruikte camouflage van de Duitse voertuigen. De tekst vindt U dan ook terug in deze Tank zodat iedereen van deze gegevens gebruik kan maken.

De modellen die waren ingebracht voor de modelbouwwedstrijd waren van professionele kwaliteit en afwerking. Het was voor de jury dan ook geen gemakkelijke keus. Modellen en diorama's uit diverse perioden van de tankgeschiedenis waren te zien. Er was zelfs een lid die de modellen om op te eten vond, hij strooide er zelfs poedersuiker overheen, gelukkig was het een diorama uit de Ardennen en het effect was smaakvol. De uitslag van de wedstrijd was als volgt:

Jeugd:

1. Walter Russ. Hij had een scratchbuild pools voertuig de TKS Tankette met interieur. Ga zo door.
2. René Frauenfelder. René had een zeer fraai uitgevoerde halfrups. Goede detaillering.

Senioren:

1. D.S. van Teunenbroek. Een zeer fraai exemplaar van de Amerikaanse M-55 gemechaniseerd geschut voorzien van interieurverlichting en zeer fraai beschilderd.
2. D.S. van Teunenbroek. Een Dodge radiowagen. Hij gaf de prijs aan de man op de derde plaats:
3. Guido de Jong. Guido had een T-34 met fraai details en een goed afgewerkt model.

Ook de verloting vond gretig aftrek. Heeft U overbodige modellen en of boeken of andere hobbyattributen en U wilt de vereniging steunen? Neem dat dan mee voor de verloting U doet er ons een groot genoegen mee.

Weinige van onze leden zullen ooit gehoord hebben van de pantserwagen M 39. En van die weinigen zullen er maar enkele weten dat het een pantserwagen was van Nederlands fabrikaat.

De geschiedenis: Ook in Nederland ging de militaire ontwikkeling verder. Hoewel ons land buiten de Eerste Wereldoorlog was gebleven en het gebroken geweepte veel opgeld deed, werden de militaire eisen aan het materieel aangepast aan de ontwikkelingen. De pantserwagens kregen als eis dat ze ook in het terrein moesten kunnen opereren. Aan deze eis werd in 1934 tegemoetgekomen toen er twaalf pantserwagens werden besteld bij Landsverk, de Zweedse pantserwagenfabriek. In 1937 werden er nog eens veertien besteld die in april 1938 werden afgeleverd. DAF werd benaderd voor de licentiebouw van Engelse pantserwagens. Het antwoord van DAF was dat een voertuig van Nederlands fabrikaat net zo goed zou zijn en in acht maanden was het ontwerp gemaakt en het eerste prototype vervaardigd.

Op 25 april 1939 werd met DAF een contract afgesloten voor de levering van twaalf pantserwagens merk DAF, type P.T.3. In het contract was niet begrepen de levering van de torens, de bewapening, de periscopen en de wielen met de banden. Voor de levering van de pantserwagens werd aan DAF f 529.600,-- betaald. Er waren wel problemen tijdens de produktie omdat een aantal benodigde materialen uit Duitsland en België moesten komen. Tijdens het Venlo-incident steeg de spanning aan de grens zo dat de in aanbouw zijnde pantserwagens naar Rotterdam werden vervoerd. Na twee weken mochten de wagens weer naar Eindhoven waarna de produktie kon worden hervat. Op 27 november 1939 werd de eerste M-39 afgeleverd. Het contract gaf de volgende bepalingen: Er zal worden geleverd:

- 1) 12 pantserwagens D.A.F. type P.T.3. met uitzondering van de wielen met banden, de bewapening, en de periscopen. De pantserwagen zal worden genoemd Paw.M.39.
 - 2) Het plaatsen van 12 torens met kanon van 4 paw, ter beschikking te stellen door de Artillerie-Inrichtingen op de onder 1) genoemde pantserwagens, mits deze torens worden geleverd te Eindhoven voor of op de navolgende data: 3 torens- 1 augustus 1939; 3 torens-16 september 1939; 3 torens-7 oktober 1939; 3 torens-1 november '39
 - 3) Het plaatsen van de door de Artillerie-Inrichting ter beschikking te stellen bewapening, bestaande uit: 2 mitrailleurs M-20 pantserwagen no 1 en 1 mitrailleur M-20 pantserwagen no 2. mits deze beschikbaarstelling plaats vindt voor of op de navolgende data: 9 mitrailleurs- 1 augustus 1939. 9 mitrailleurs- 16 september 1939. 9 mitrailleurs 7 oktober 1939. 9 mitrailleurs-1 november 1939.
- Van elk stel van 9 mitrailleurs zijn 6 mitrailleurs van het type M-20 pantserwagen no 1 en drie mitrailleurs van het type M-20 pantserwagen no 2.

De constructie: Bij de constructie van pantserwagens ging men meestal uit van bestaande 4- of 6wielige chassis, waarop een pantserkast werd aangebracht. DAF is echter van de gebruikelijke constructie afgeweken en had een pantserwagen ontworpen waarvan de pantserkast zodanig was geconstrueerd dat deze tevens het chassis verving. Een zogenaamd "zelfdragend chassis"

De voordelen die deze chassisloze constructie meebracht waren talrijk. Bij een gelijk toegestaan gewicht kon een dikkere bepantsering worden aangebracht. Bij een gelijke pantserdikte werd het totaalgewicht van de wagen geringer. Een zeer belangrijk voordeel was dat de gevechtsruimte door de toegepaste plaatsing van de motor, versnellingsbak en andere overbrengings organen veel doelmatiger kon worden verdeeld, terwijl ook de lengte kon worden beperkt.

Het ontbreken van chassisbalken bood de mogelijkheid van een geringe totale hoogte. De motor had in de M-39 dan ook de meest gunstige plaats gekregen, namelijk achterin naast de plaats van de achteruitbestuurder. De vooruitbestuurder en de man naast hem, die de m.g. bediende, behoefden dus niet over een lange motorkap heen te kijken en hadden zodoende een vrij uitzicht over weg en terrein. Ook had de plaatsing van de motor achterin een gunstiger gewichtsverdeling over de 6 wielen. Van binnenuit was de motorgemakkelijk toegankelijk, zodat kleine storingen vlug verholpen konden worden zonder dat de betreffende man zich aan vijandelijk vuur hoefde bloot te stellen.

De motorruimte was geheel van de manschapsruimte gescheiden. 2 Ventilatoren zorgden voor voldoende frisse lucht voor de koeling van de motor. Met één van deze ventilatoren kon ook de manschapsruimte van schadelijke gassen worden ontdaan.

De pantserkast. De wanden van de pantserkast waren zodanig geplaatst dat de trefhoek van vijandelijk vuur zo klein mogelijk was. De maximale dikte van de bepantsering was 12 mm. De bodem van de pantserkast was eveneens van pantserstaal.

De gehele pantserkast was gelast. Dit gaf bij treffers het voordeel dat er geen gedeelten van de klinknagels door de gevechtsruimte konden vliegen, met alle gevolgen van dien. De pantserwagen was voorzien van gemakkelijk te openen en te sluiten deuren. Deze waren voorzien van uitkijksleuven, voorzien van pantserglas die snel door een pantserplaat konden worden afgesloten. Ook de uitkijksleuven van de bestuurders waren van pantserdeksels voorzien. Boven hun hoofden waren 'prisma's' aangebracht om ook met gesloten luiken met het voertuig te kunnen rijden.

Bemanning en bewapening. De pantserwagen bood ruimte aan 5 personen. 1 bestuurder aan de voorzijde, 1 bestuurder aan de achterzijde, voor 1 m.g. schutter en in de koepel de kanonschutter en de commandant.

De bewapening bestond uit een front mitrailleur 7,9mm, een achtermitrailleur 7,9mm in de Landsverkoopel een 37mm anti-tankkanon met daarnaast een coax 7,9mm m.g. Er was bovendien ruimte voor een (natuurlijk) Philips zend- en ontvanginginstallatie.

Technische bijzonderheden. De M-39 was een 4x6 dat wil zeggen dat van de zes wielen er 4 waren aangedreven, bij de M-39 geschiedde dat op de achterwielen. De terreinmogelijkheden waren zeer gunstig. Vooral omdat de overbrenging geschiedde door middel van het Pantrado systeem. In dit door Van der Trappen en van Doorne uitgedachte systeem werden alle wielen afzonderlijk aangedreven.

De motor was een Ford Mercury V-8 lijnmotor met een vermogen van 95 pk. De snelheid vooruit bedroeg 75 km en de snelheid achteruit bedroeg 50 km/uur. Aan de voorzijde van het chassis waren nog twee kleine wieltjes aangebracht om het vastlopen van de pantserwagen bij wat steilere taluds te voorkomen. Er waren vier versnellingen vooruit en 4 achteruit, alsmede een terreinversnelling.

De voorwielen waren onafhankelijk geveerd met spiraalveren en hadden hydraulische schokbrekers. De bandennaat was 900x16 met terreinprofiel of kogelvrije banden van dezelfde maat. Beide typen banden konden worden voorzien van terreinklauen.

Akties: Tijdens de Duitse inval 10 mei 1940 bevonden de M-39 pantserwagens zich te Scheveningen waar het derde eskadron cavalerie was gelegerd. Een aantal M-39 hebben op de tweede oorlogsdag een munitieconvooi naar Delft begeleid en kwamen in vuurcontact met Duitse parachutisten. De nog niet gevechtssklare wagens, een aantal misten de kogelvrije banden en hadden nog niet alle bewapening, hebben patrouille gereden in Den Haag en omstreken. Na de capitulatie zijn de voertuigen door de Duitsers overgenomen met als benaming PzSpWg L202(h). Zij werden voornamelijk ingezet voor politiedoeleinden. Tijdens de inval in Rusland zijn zij daarheen vervoerd en het einde van deze voertuigen is officieel onbekend maar laat zich raden.

De totale lengte van het voertuig was	4,75 mtr
De breedte	2,08 mtr
Hoogte zonder koepel	1,60 mtr
Hoogte met koepel	2,16 mtr
Bodemvrijheid	0,43 mtr
Draaicirkel	11,50 mtr
Waadvermogen	0,60 mtr
Cewicht inclusief bemanning	5.800 kg
Waarvan op de achterwielen	4x 1.000 kg
Waarvan op de voorwielen	2x 900 kg
Actieradius	300 km

B.Verhagen.

Gelukkig was ook deze keer het aanbod van foto's groot genoeg.

De eerste foto is gemaakt door Jeroen Ridders uit Roosendaal. Het is een Centurion tankdozer van het nederlandse leger met de toren naar achteren. de toren is gefixeerd en het geschut is verwijderd. Deze is van de 11 pantser geniecompagnie zoals de tactische kenmerken op het spatbord aan geven. Foto nummer 6 van de Tank no 41 geeft een tankdozer aan zoals die werd gebruikt bij 43 pantsergeniecompagnie in 1970. Als U deze foto terugzoekt ziet U dat hier het kanon zeer duidelijk aanwezig is.

Fotonummer 2 is afkomstig van Joop van Weerden en is gemaakt bij het Nutsmuseum te Bastogne. Het is een Ketser, een duitse tankjager gebouwd bij de Skedafabrieken. Het voertuig is in de camouflagekleuren beschilderd zoals beschreven staat in het stukje over de Ardennen.

Fotonummer 3 is afkomstig van Pieter Beneken Kelmer en zijn van een diorama waarin de Stug III G 105mm centraal staat.

Fotonummer 4 kent van Frank Marcus uit Ulft. Het is een PzKpfw III Ausf M schaal 1:72. Het diorama geeft aan hoe de camouflage werd aangebracht. Alles bleef op de tank zitten en daaroverheen werd de verf aangebracht.

De vier foto's aan de andere kant zijn allen afkomstig uit Zweden.

Eens van Loekeren kwam op zijn vakantie het zweeds tankmuseum tegen en heeft daarvan een uitgebreide beschrijving meegebracht, deze heeft U nog teged. Maar de foto's zullen wij nu plaatsen.

De foto linksboven is de Stridsvagn m/40 K. Bij dit in Zweden gebouwde voertuig zijn zeer duidelijk de invloeden te zien die de duitse tankindustrie had met en op Zweden. Deze lichte tank woog 10,9 ton en had een bemanning van 3 man. De bewapening was een 37mm kanon en twee coax mitrailleurs van 7,92mm.

De motor had een vermogen van 160 pk en de snelheid was 45 km/uur.

De foto links onder is een wat modernere lichte tank namelijk de Stridsvagn 74. Het is een gemodificeerde versie van de m/42. Het bouwjaar is ongeveer 1958.

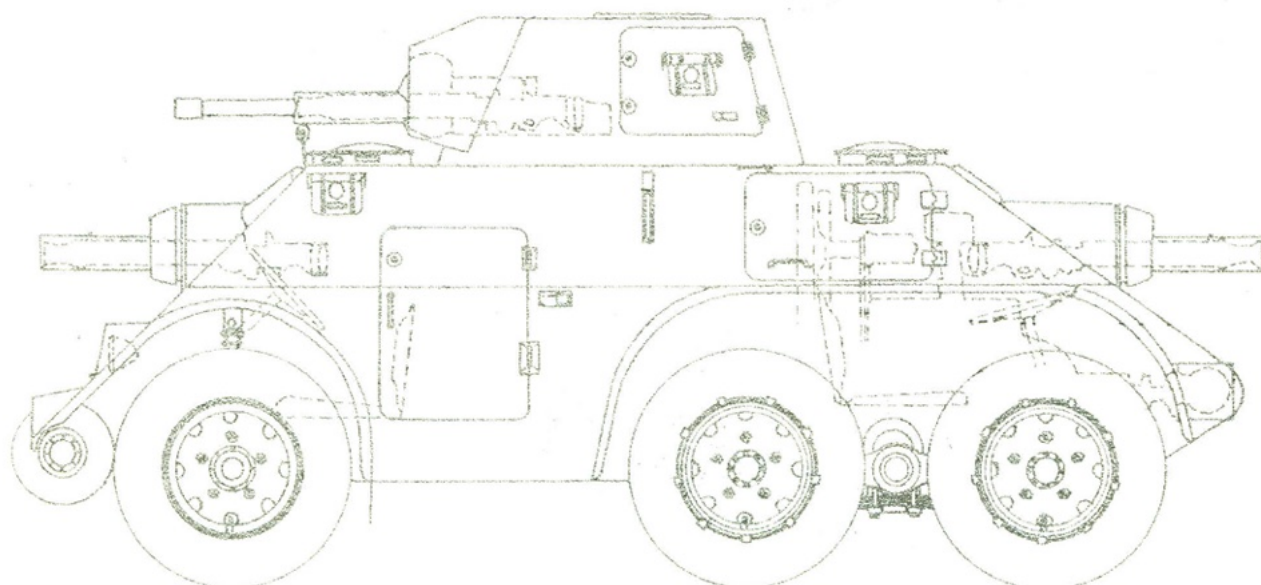
De tank had een eigengewicht van 26 ton en een vierkoppige bemanning.

de bewapening bestond uit een 75mm kanon en twee mitrailleurs van 7,92mm.

Rechtsboven de Pansarbil m/40 uit 1940. Dit voertuig woog 7,8 ton, had 6 man aan boord en een bewapening van een 20mm automatisch kanon en drie mitrailleurs 7,92mm de motor leverde 135 pk en gaf het voertuig een snelheid van 70 km/uur.

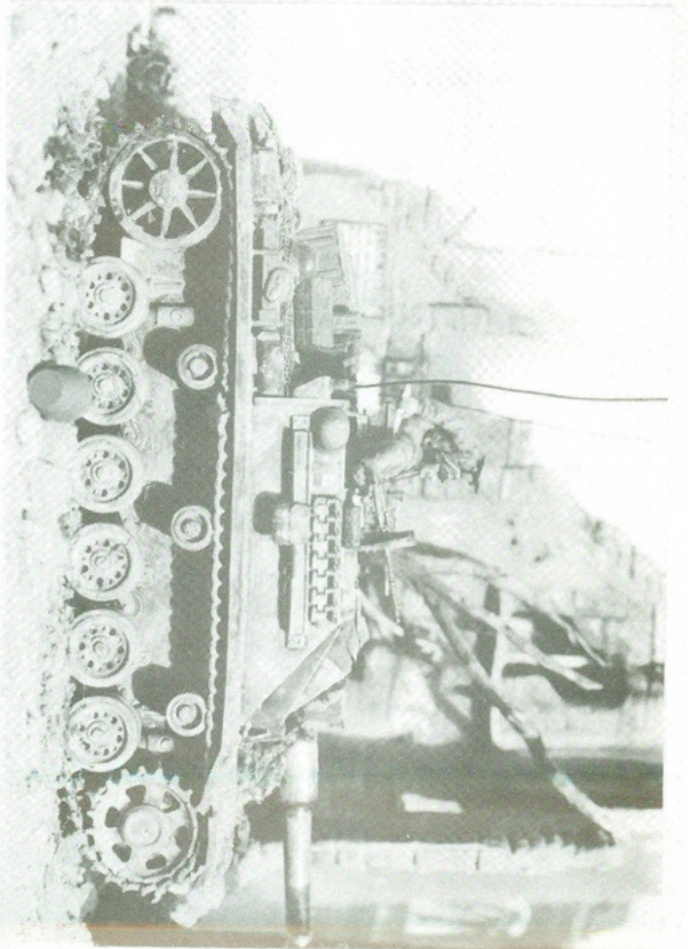
Rechts onder de stridsvagn m/21 een duitse ontwerp uit 1918. De voertuigen werden na de wapenstilstand verkocht aan Zweden. Het gewicht was 9,7 ton met een bemanning van 4 man. De bewapening was een 6,5mm mitrailleur, de motor leverde 55 pk en het voertuig had de adembesemende snelheid van 16 km/uur.

DAF PT 3

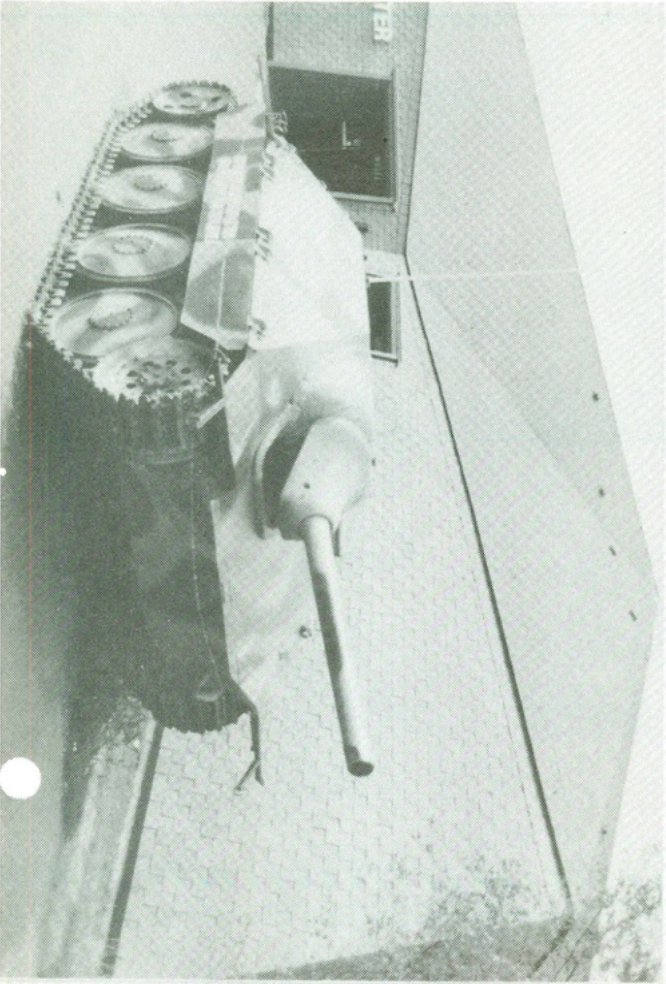

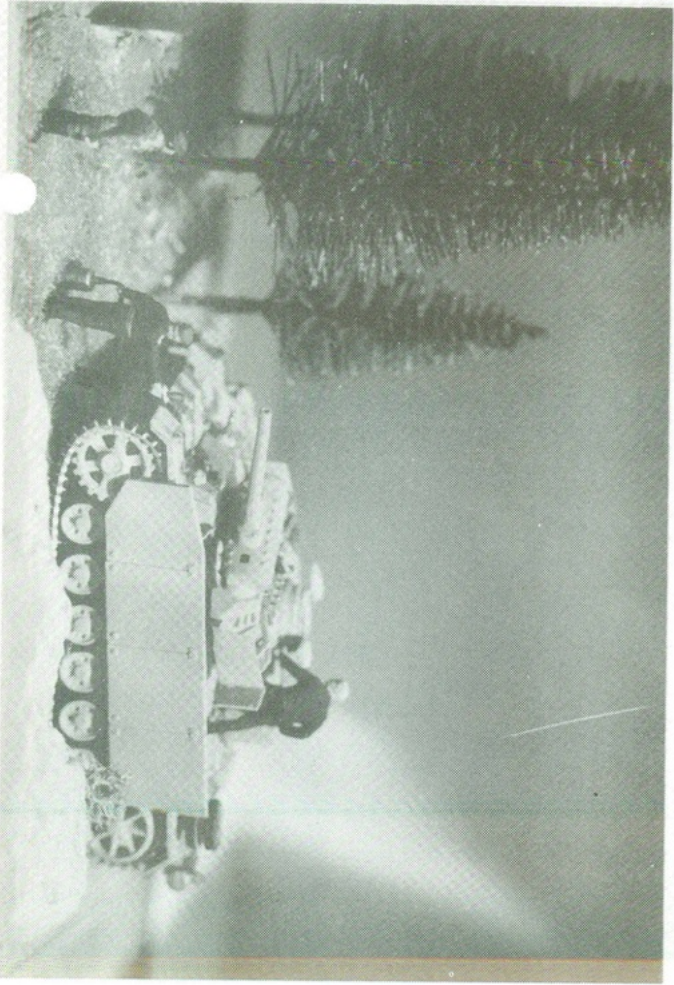
1

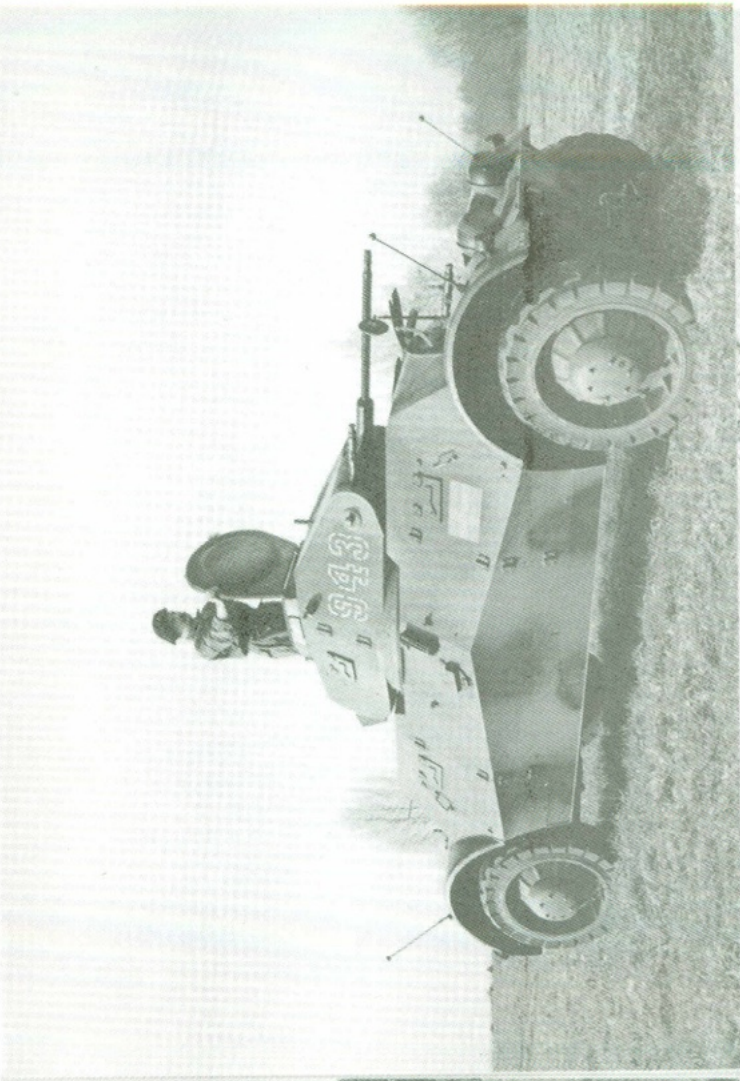
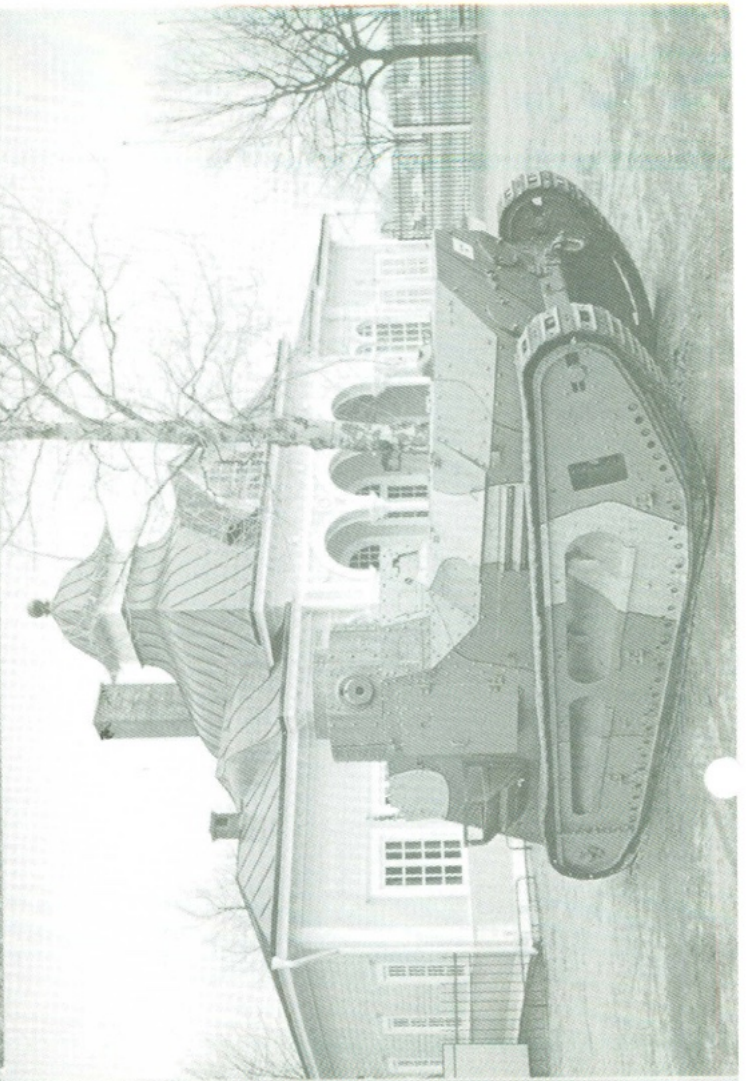
3

2

4

HET ARDENNENOFFENSIEF

Op 16 december 1944 begonnen 3 Duitse legers (6e SS Pz, 5e Pz en 7e) aan operatie "Herbstnebel", het laatste grote offensief, en daarmee de laatste actie waarbij tanks in grote aantallen werden ingezet.

Over de camouflage en markeringen van deze voertuigen wilden wij hieronder wat nader ingaan. Er is de laatste tijd behoorlijk wat verschenen over het Duitse tankwapen, camouflage, markeringen ect. (Panzer Colours, D-day to Berlin enz.) Maar zeker 75% van zo'n boek beslaat het oostfront. Van het westfront wordt Normandië nog vrij goed beschreven, maar de periode daarna wordt vaak met enkele regeltjes afgedaan.

Het is dan ook niet te verwonderen dat door dit gebrek aan informatie, modelbouwers die een model of een diorama van het Ardennenoffensief maken, fouten kunnen maken.

Om aan informatie te komen, moeten we dus zelf zo veel mogelijk foto's bestuderen en deze op een historisch verantwoorde manier interpreteren. Dit laatste is zeker niet eenvoudig; bestaan er van Duitse voertuigen van vóór en tijdens de invasie een groot aantal goede foto's, van het Ardennenoffensief is dit zeker niet het geval. Van Duitse kant zijn weinig foto's gemaakt en deze zijn bovendien vaak van een matige kwaliteit. Foto's van Amerikaanse herkomst zijn qua kwaliteit beter maar laten veelal uitgebrande of ondergesneeuwde voertuigen zien.

Desondanks hopen wij dat degene die zich wil toeleggen op de bouw van voertuigen uit de periode '44-'45 enkele waardevolle gegevens uit dit artikel kan putten.

CAMOUFLAGE

In 1943 kwam het 3-kleurige schema in gebruik (donkergeel met roodbruin en olijfgroen). De meeste voertuigen zullen dus een combinatie van deze kleuren hebben gehad.

Als er een 2-kleurig schema werd gebruikt, dan is dat waarschijnlijk meestal geel/groen geweest vanwege de bosrijke omgeving waarin de voertuigen moesten opereren. Het schijnt dat door de verschillende SS divisies werd gestreefd naar een uniforme camouflage binnen de eenheid. Hierbij werden alle drie de kleuren gebruikt in een schema met vaak opvallend harde randen tussen de verschillende kleuren.

In het najaar van 1944 kwam hoe langer hoe vaker een camouflage schema in gebruik dat men in de literatuur omschreven ziet als "Ambush scheme" (een officiële Duitse benaming zijn we nog niet tegengekomen).

Hierbij zien we een 3-kleurig schema aangevuld met gele stippen op de groene en bruine vlakken en bruine en groene stippen op de gele vlakken, of een schema met kleine groene en bruine vlekken die elkaar gedeeltelijk overlappen in een soort wolkenpatroon over de gele basis-kleur. (Hetzer, Panzer Colours, Pag 80)

De verklaring van dit type camouflage moet gezocht worden in het nabootsen van het effect dat het zonlicht dat door gebladerte schijnt, te weegbrengt op een voertuig dat onder bomen geparkeerd staat (bv in een hinderlaag). Het is niet onwaarschijnlijk dat men zich hierbij heeft laten inspireren door de camouflageuniformen van de Waffen-SS.

Toegepast werd dit schema bij voertuigen die vanuit een hinderlaag opereerden zoals de Hetzer, Jagdpanzer IV en de Jagdpanther, maar ook bij Panthers en Tiger II's. (Hoewel het nut van een Ambusch schema bij de laatste betwijfeld kan worden.) Dit schema is trouwens overwegend aan het westfront gebruikt (Foto's van voertuigen aan het oostfront zijn we nog niet tegengekomen, maar wie weet?).

In de Ardennen is van dit zeer effectieve schema op grote schaal gebruik gemaakt, vooral bij de elite SS-divisies. Deze werden voor het offensief vrijwel geheel nieuw uitgerust en kregen zo de gelegenheid om hun voertuigen van een min of meer uniforme camouflage te voorzien. Panthers van de 1e SS "Leibstandarte", de 12e SS "Hitlerjüngend" en de Tigers van de sw SS Pz Abt 501 waren in zo'n schema geschilderd. Vooral bij deze Tigers vertonen de schema's onderling opvallende overeenkomsten die geen toeval kunnen zijn.

Vrijwel identieke schema's vind men bij Tigers van de sw Pz Abt 503, 506, 511 en zelfs bij Tigers die pas uit de fabriek kwamen. Hieruit kan men concluderen dat deze Tigers reeds op de fabriek van een voorgeschreven camouflageschema voorzien werden en dat dit niet aan de willekeur van de bemanning of de werkplaatsen werd overgelaten. We komen hierbij twee variaties van het zelfde schema tegen, n.l. een met zeer harde ~~gansen~~ en een met zachtere^{er} gespoten vlakken. Een goed voorbeeld van de zacht gespoten variatie vindt men in Panzer Colours I (pag 80)

Men zou verwachten dat er in de Ardennen veel gebruik is gemaakt van witte verf of witkalk. Merkwaardigerwijs is dit niet het geval geweest. Op foto's ziet men zelden een wit geschilderd voertuig. De reden hiervan is duister. Volgens sommige bronnen zou er wel voldoende verf voorradig zijn geweest (aan het oostfront is hier wel veel gebruik van gemaakt). Het zou dus misschien aan de enorme bevoorradingsproblemen waarmee de Duitsers te kampen hadden, gelegen kunnen hebben. Of het feit dat toen de eerste sneeuw begon te vallen (om sommige plaatsen pas op 25 december) men in hevige gevechten was gewikkeld en er eenvoudig geen tijd was om de voertuigen over te schilderen. Soms ziet men improvisaties met lakens.

MARKERINGEN

Laat in de oorlog hadden de Duitsers wel wat anders om zich druk over te maken als markeringen. Vele voertuigen reden zo van de productielijn naar het front, en waren dus zelden van de voorgeschreven markeringen voorzien.

Divisieemblemen werden zelfs op de ongepantserde voertuigen vrijwel niet meer gebruikt. Er is ons tot nu toe alleen een PzKpfw IV met de drietand van de 2e Pz div. (een divisie die ook in Normandië het teken nog frequent gebruikte) en een Tiger met het embleem van het 1e SS Panzer Corps bekend.

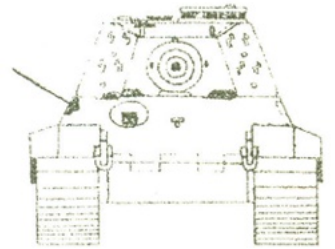
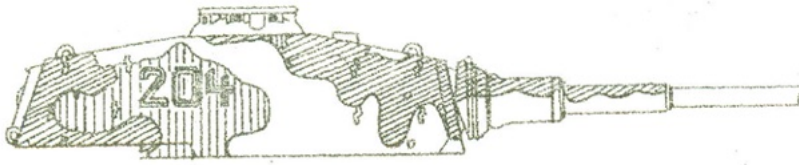
Ook het 3 cijferig voertuignummer was vaak onvolledig of ontbrak geheel (vooral bij Panthers)

Tigers van de sw SS Pz Abt 501 droegen geen balkenkruis, alleen het nummer in blauw?(rood?) met een witte buitenlijn.

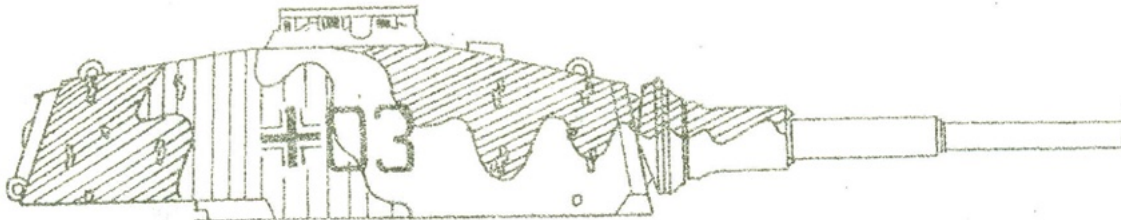
S.P.W.'s en ongepantserde voertuigen hadden meestal alleen hun nummerbord, waarbij bij veel SS divisies de letters SS voor het registratienummer verwijderd waren. De reden hiervan is ons nog niet bekend.

ZIMMERIT

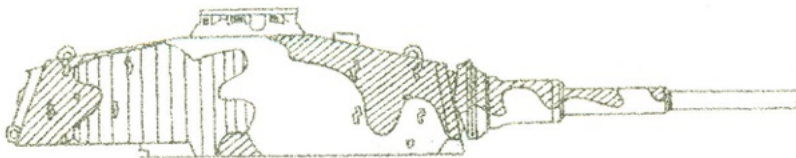
Het zo typerende voorkomen van Duitse tanks in Normandië, veroorzaakt door de applicatie van Zimmerit, was in de Ardennen vrijwel afwezig. Op de vele foto's die bekeken zijn, zien we slechts zelden Zimmerit aangebracht, en dan meestal op andere voertuigen dan tanks (Stug). Natuurlijk kunnen er wel degelijk voertuigen met Zimmerit onder de honderden voertuigen die aan het offensief hebben deelgenomen geweest zijn, maar als men het model zonder Zimmerit afwerkt zit men dus altijd goed.

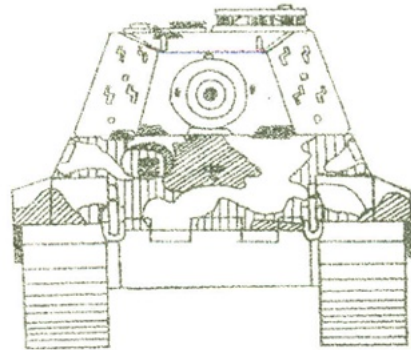
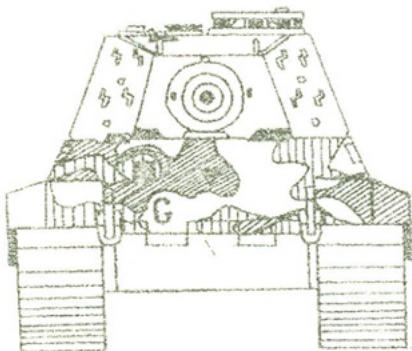
Tiger II, Kampfgruppe Peiper, tussen La Gleize en Trois Ponts met het embleem van het 1e SS Panzer Corps

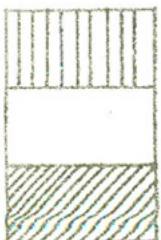
Tiger II, waarschijnlijk sw.Pz.Abt 506, omgeving Bastogne

Tiger II, fabrieksnieuw, Duitsland

Tiger II's, 1e SS Pz.Div "Leibstandarte", plaats onbekend

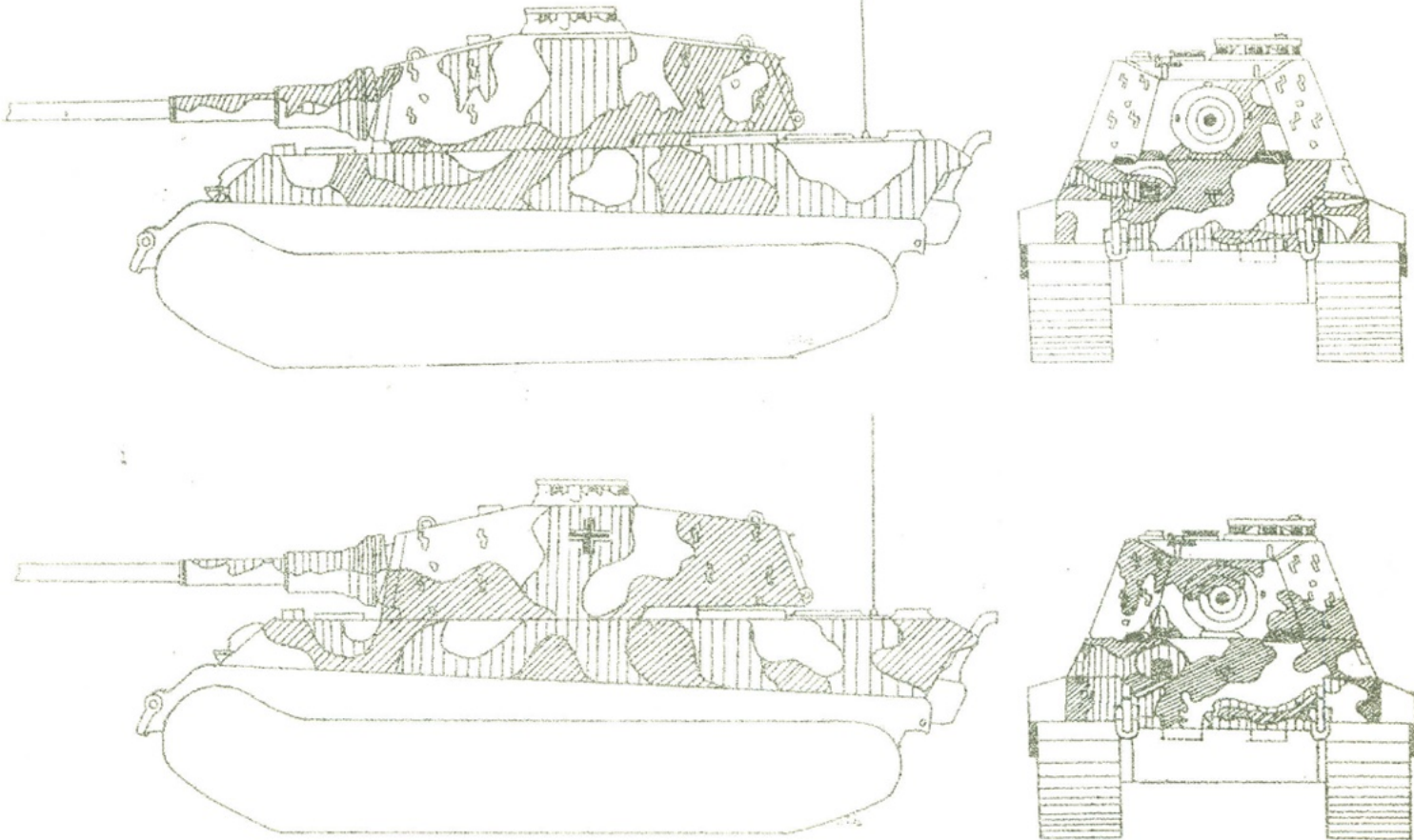
groen

donker geel

roodbruin

Deze schema's werden aangevuld met gele stippen over de groene en bruine vlakken en groene en bruine stippen op de gele vlakken (Ambusch schema)

Let eens op de overeenkomsten tussen de verschillende schema's.

Tiger II, fabrieknieuw, Duitsland.

DE STERKTE OP 10-12-1944 (Bron: H. JUNG, Die Ardennenoffensive.)

	<u>Tiger II</u>	<u>Panther</u>	<u>Pzkw IV</u>	<u>Stug/Jagd pz</u>	<u>Wespe</u>	<u>Hummel</u>
1e SS Pz	45	38	34	22	-	-
2e SS Pz	-	58	28	48	-	-
9e SS Pz	-	35	39	49	6	-
12e SS Pz	-	41	42	22	-	-
2e Pz	-	51	28	49	9	6
9e Pz	-	57	28	24	-	5
116e Pz	-	58	26	39	7	8
Pz Lehr	-	39	44	29	-	-
3e Pz Gr	-	-	-	69	-	-
15e Pz Gr	-	-	-	15	-	-
F.B.B.	-	-	-	80	-	-
F.G.B.	-	?	-	?	-	-
sw Pz Abt 506	45?	-	-	-	-	-

Verder waren er nog enkele Sturmgeschütz Brigades die verschillende Volksgrenadier divisies ondersteunden of ingedeeld waren bij Pantserdivisies om daar het tekort aan tanks goed te maken.

Stug Brigade: 243, 393, 667, 217, 244, XI (LL), 911 (F.G.B.)
Pz Jäg Abt : 559, 130,

Skorzeny's 150e Panzer "Brigade" wiens manschappen gekleed waren in Amerikaanse uniformen, beschikte over een bonte verzameling van ongeveer 12 als M10 vermomde Panthers, een zestal Stug III, 28 jeeps en enkele Amerikaanse en Duitse vrachtauto's. Deze moesten doorgaan voor een eenheid van de 5th Armd. Div.

DE SPAANSE BURGEROORLOG

Door plaatsgebrek kon in de laatste Tank het afsluitende artikel over de Spaanse burgeroorlog niet worden geplaatst, maar hier is het dan.

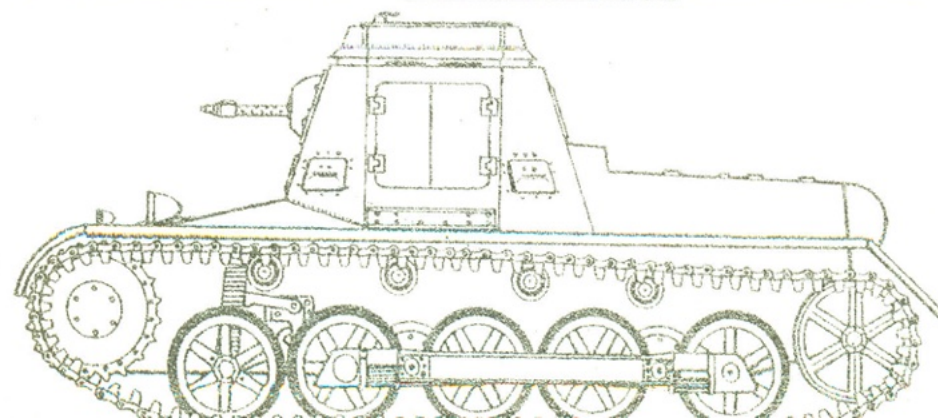
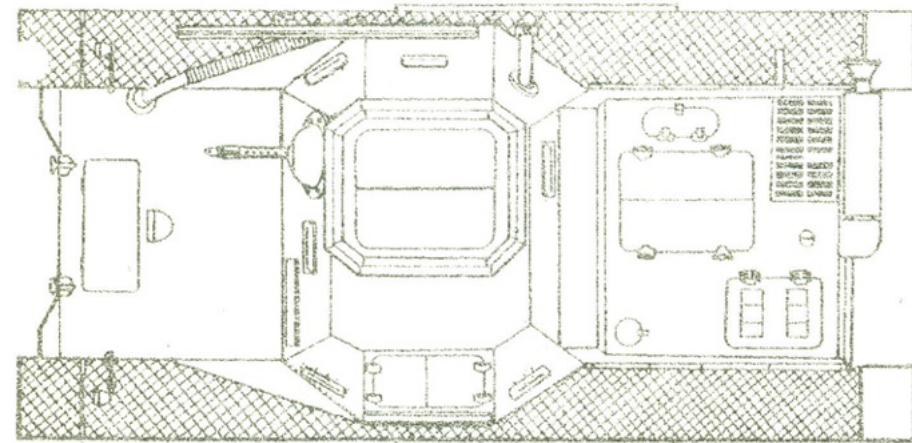
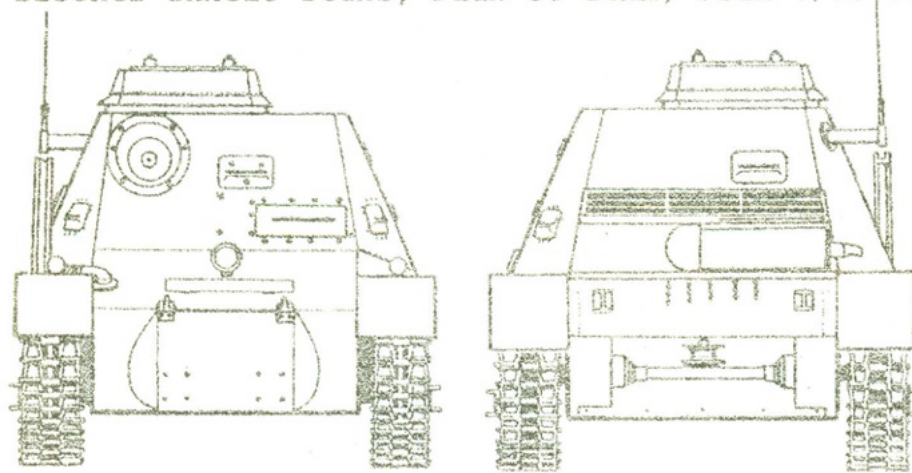
Het nationalistische leger: Het nationalistische leger was uitgerust met een mengelmoes van wapens die in Spanje werden vervaardigd en wapens die uit het buitenland kwamen. Hoewel ze in oktober 1937 nagenoeg alle vooroorlogse wapenfabrieken hadden bezet, ontvingen hun troepen voortdurend wapens uit het buitenland. De bewapening zag er als volgt uit:

Geweer: 7mm Mauser M 1893. Karabijn Mauser 1895. Pistoolmitrailleurs: 9mm Golat en 9mm Star S135. Licht machinegeweer: 7mm Hotchkiss M25
Zwaar machinegeweer: 7mm Hotchkiss M14. Mortieren: 50mm Valero-Ecia en 81mm Valero.

Als artillerie: 20mm Madsen M33 luchtdoel, 40mm Arellano L23,5. 70mm Schneider M08 bergkanon, Schneider 75mm M06 veldgeschut, Schneider 105mm M19 bergkanon, Vickers 105mm M22 houwitser, Krupp 150mm M13 veldgeschut Schneider 155mm M1917 veldgeschut.

Tijdens de burgeroorlog werden de navolgende wapens geleverd: ± 250.000 Mannlicher 6,5mm Carcano M1891 geweren. Pistoolmitrailleurs van 9mm: Bergmann, Emma, Suomi en Beretta. Lichte machinegeweren: Maxim M08/15 Madsen, Mg30 en Mg 34 en Breda. Zware machinegeweren: Maxim, Schwarzlose at en Breda.

Artillerie: Duitsland: 1e FB 18 105mm, FK16 77mm, 1e FR16 105mm, Flak 88mm slechts enkele stuks, Flak 30 20mm, Flak 1/60 75mm, en Pak 35/36 37mm 120st.

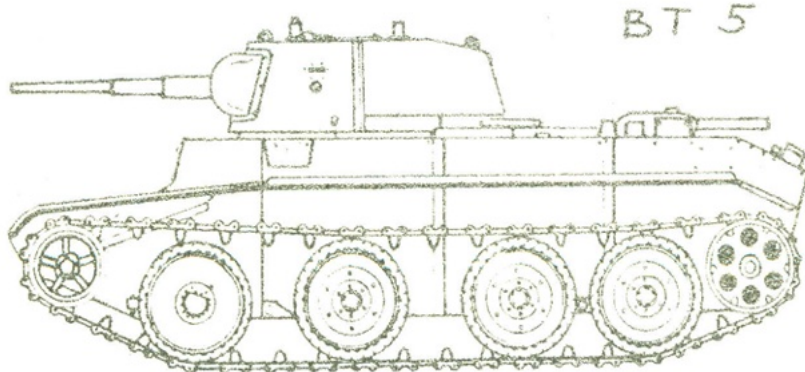
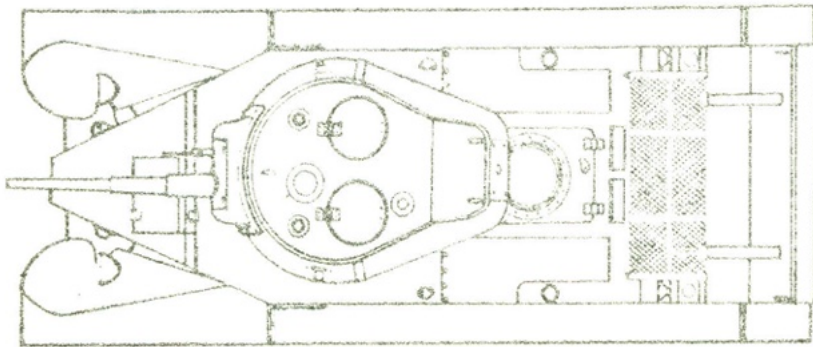

Uit Italië: Cannone contra-carro da 37/45 (Licentie van de Pak 35/36) Cannone da 65/17 M13, Cannone da 75/27 M11, Obice da 100/17 M14 (Skoda M14) Cannone da 105/28 (Schneider M1913), Obice da 149/12 M14 (Skoda M14) Cannone da 149/35, Mortaio da 210/8 DS en als laatste Breda 20mm M35 luchtdoel. De 5 stuks Renault FT 17, zowel in de machinegeweer als in de 37mm kanon uitvoering en de Trubia lichte tanks werden aangevuld met een assortiment gepantserde vrachtwagens, 200 stuks Pzkw 1A en 1B versies meer dan 100 L3 Tankettes uit Italië pantserwagens Lancia IZ/M en Fiat AB 34 en een onbekend aantal buitgemaakte russische T 26 en BT 5 tanks.

De L3 en de Lancias bleven geheel in handen van de CTV terwijl de spaanse eenheden de duitse en russische voertuigen bemanden. De CTV heeft een belangrijke rol gespeeld in de gevechten op de grond, terwijl de Duitsers meer de opleiding van de spaanse soldaten deden. Alleen de luchtafweer van het Condorlegioen deed actief mee aan de gevechten.

DE REPUBLIEKIJNEN: De voornaamste leverancier van wapens voor het republiekijnse leger was Rusland. De meeste wapens waren overblijfselen van voorraad die tijdens de gevechten tussen de tsaristen en de socialistten aan de Witten waren geleverd en later buitgemaakt door de Bolsjevisten. Andere bronnen van wapens waren: Frankrijk en Tschechoslowakije. Het merendeel van de wapens eind 1937 waren Moisin Nagant geweren, Maxim en Degtyarev machinegeweren.

Als artillerie: Schneider 155mm M1917 (Russische 152-17) Schneider 152 M1910 (russische 152-10), 4.5" houwitser MkI, Schneider 107mm M10/12 (russische M10/12), Krupp 77mm FK16, Putilov 76,2mm M02 en M02/30, Putilov 45mm M29K infanterie houwitser, russische 36mm M30 en 45mm M32 anti-tank kanon, Oerlikon type L 20mm, 40mm Bofors en 76,2 en M31 luchtdoelkanonnen.

Voor wat de gepantserde strijdkrachten betreft waren de republiekijnen in belangrijke mate superieur. Zij begonnen met vijf stuks FT 17 en vijf stuks Schneider CA M1916.

Al spoedig kwamen er uit Rusland aanvullingen op dit betsand. Aan pantserwagens werden er 300 stuks BA10 en BA 32 pantserwagens gebracht. Aan tanks een 500 stuks T26 tanks en een 100 stuks BT 5 tanks.

In het noordelijk gebied werden 50 stuks Renault FT 17 tanks geleverd waar tevens een gelijk aantal Trubia lichte tanks werden gefabriceerd. Ook een groot aantal geïmproviseerde pantserwagens werden gebouwd van vrachtwagens en van land bouwtrekkers.

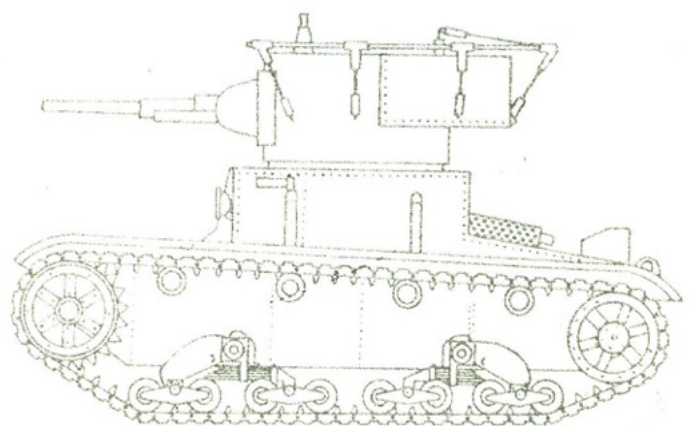
De BT 5 tanks werden apart ingedeeld in een zwaar tankregiment.

Camouflage en aanduidingen

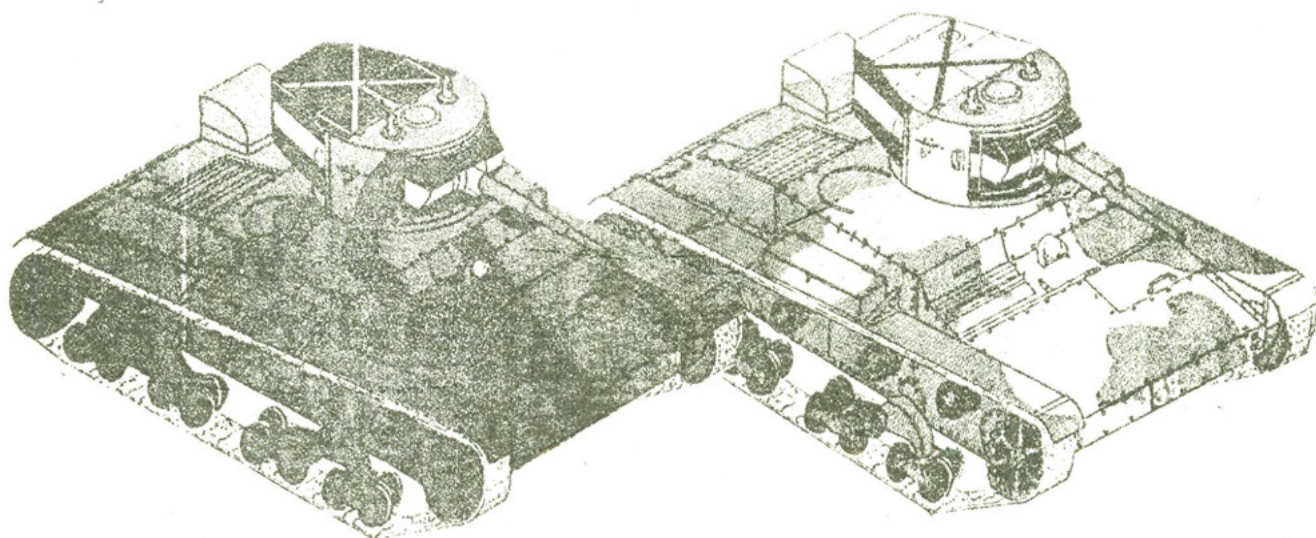
Bij het begin van de vijandelijkheden waren de legervoertuigen geschilderd volgens de richtlijnen die op 10 januari 1929 waren uitgegeven. Hierin stond bevolen dat voertuigen die behoorden aan het leger de benaming hadden van "autocamiones" en deze behoorden geheel Artillerie grijs te zijn geverfd. (vergelijkbaar met Medium Grey), terwijl de stalen bevestigingspunten voor uitrusting zwart moesten zijn.

Daarbij moest aan de zijkanten een rechthoekig houten bord zijn aangebracht van 70x35cm, zwart geverfd met daarop in witte letters geschilderd: het legeronderdeel zoals: "ARTILLERIA" of "SANIDAD MILITAR" in de bovenste rij en daaronder AMT (automovil), gevolgd door het registratie nummer van het voertuig. Aan de

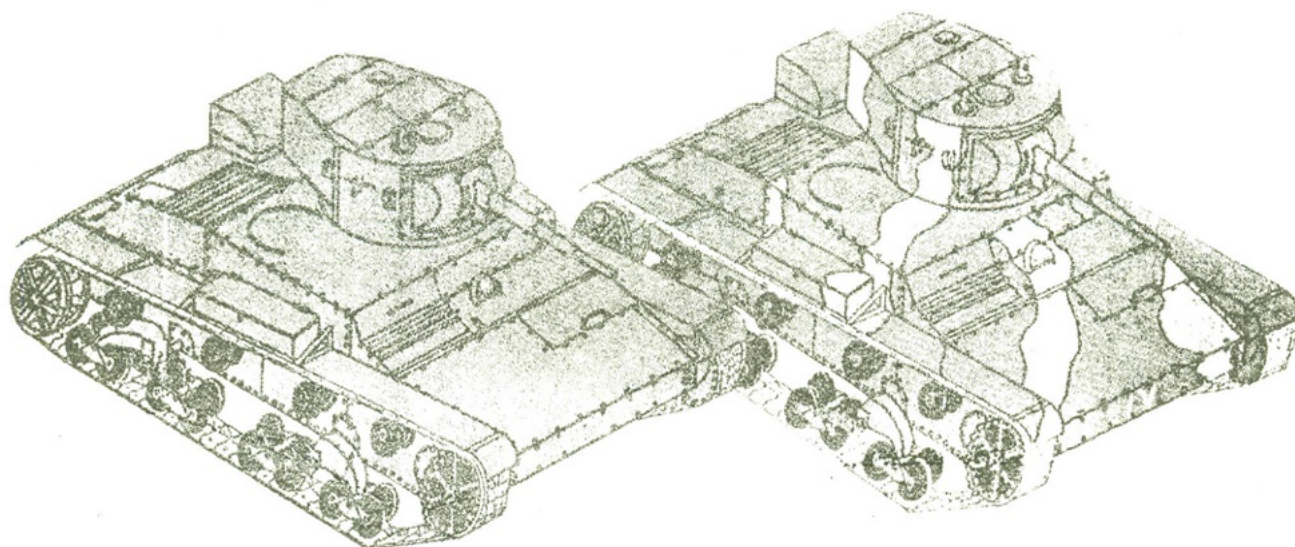
voor- en achterzijde waren eveneens rechthoekige platen aangebracht met de aanduiding AMT en daarachter het nummer. Achterop was, zo laag mogelijk de maximale vracht aangegeven b.v. "CARGA MAXIMA 3500kg" Tijdens de burger oorlog werd er echter al snel van deze voorschriften afgeweken. Hoewel grijs de hoofdkleur was gedurende de oorlog werd als deze kleur niet te verkrijgen was een veelvoud van kleuren gebruikt.

Vooral groen, bruin en zandkleur werden in allerlei patronen gebruikt. Het was bovendien geen zeldzaamheid om een volledig grijs voertuig te zien voorzien van een grote politieke leus en een of meer vlaggen die aangaven dat het voertuig tot de republiekijnen behoorde. Er waren ook voertuigen die niet werden geschilderd maar bleven rijden in de kleur van het land dat voor de levering had gezorgd.

Op deze tekeningen van twee Nationalistische T-26 tanks valt op dat de Nationalisten hun voertuigen voorzagen van een kruis omdat een andere identificatie erg moeilijk was. De beide partijen gebruikten dezelfde voertuigen. De T-26 was een zo gewild voertuig dat de Nationalisten zelfs een beloning van 500 pesetas uitloofden voor elk voertuig. Meer dan 150 T-26, BT-5 en BA-10 voertuigen kwamen op deze manier in de handen van Franco en werden onmiddellijk door hen in dienst gezet. De Nationalisten gebruikten veel zwart in hun camouflage, terwijl de republiekijnen lichtere kleuren zoals zand en/of wit gebruikten.

De Duitse voertuigen stonden bekend als de "negrillos" vanwege de donker grijze kleur, maar al spoedig werden deze ook geverfd met groen en zand. Voor de dioramabouwer is de burgeroorlog een zeer interessant onderwerp omdat alle mogelijke voertuigen er een rol hebben gespeeld. Het is alleen jammer dat de T-26 en de BT-5 niet als bouwpakket zijn verschenen dus hier ligt een taak voor de eigenbouwer.

(RED)

MODELBOUW

Hoewel er verenigingen zijn die het alleenrecht claimen voor de verkoop van AIR PRESS modellen moeten wij die figuurtjes toch teleurstellen. Voor een ieder zijn deze modellen te koop zonder zelfs lid te worden van welke club met moeilijke engelse namen dan ook. Op de ledenvergaderingen is altijd iemand aanwezig die AIR PRESS en VACU-FORM modellen heeft of er anders voor kan zorgen en als U geen mogelijkheid heeft om op de vergaderingen te komen kunt U ook bellen met de leverancier namelijk PERRY ACCESSOIRES

GED OUDE GRACHT 112

2011 CW HAARLEM TELEFOON 023-311 732

Deer toezenden van f4,20 aan postzegels krijgt U van Perry de catalogus toegestuurd

GEVRAAGD

Ruud Gillis, [REDACTED] vraagt Heller modellen te koop of een adres waar deze te koop zijn. Hij zoekt speciaal :Hotchkiss R 35, Renault R 35 Somua S 35, Gnome et Rhône en van Airfix de kit Legionnaire.

TAMIYA

Ons bereikte de mededeling dat de Tamiyafabriek een aantal modellen uit de productie heeft gehaald. Het zou gaan om de volgende nummers:

MM 104, MM 108, MM 111, MM 114, MM 118, MM 121, MM 122, MM 124, MM 134, MM 144, MM 149, MM 159, MM 163, MM 166, MM 172, MM 175, MM 177, MM 178, MM 185, MM 188, MM 190, MM 193, MM 194, MM 195, MM 203, MM 206, MM 207, MM 208, MM 214.

Het zijn over het algemeen modellen die al een aantal jaren meedraaien.

Lees er de catalogus maar op na en probeer in ieder geval de modellen die bij het eigen interessegebied horen nog te pakken te krijgen.

MOTORBUCHVERLAG

In de serie " Militärfahrzeuge " is al geruime tijd een hiaat. De eerste delen van deze serie zijn al geruime tijd uitverkoed.

In een briefwisseling werd beloofd en in het voorjaar van 1983 de ontbrekende delen te herdrukken. Het is nu bijna winter 1983 en nog zijn deze delen niet verschenen. Bij navraag deelde Motorbuchverlag mee dat het nu in de bedoeling ligt om in het voorjaar van 1984 de delen te herdrukken.

Zodra wij er weet van hebben dat deze delen weer te verkrijgen zijn zullen wij U dit mededelen.

BIJeenKOMST TE ZWOLLE.

De regionale bijeenkomst te Zwolle heeft last gehad van over-bevolking: in totaal waren 5 leden aanwezig, waarvan zelfs twee uit het verre Noord-Brabant. Maar wel gezellig en bovendien informatief door gedraaide films en dia's.

INHOUD.

pag	1	Van de redaktie
	1	Verslag van de Brusselse reis
	2	...Raupenschlepper Ost, J.G.Adema
	3	Ledenlijst
	3	Tankslach, Walter Russ
	3	Ledenvergadering Veenendaal
	4 en 5	De pantserwagen M39 DAF, B.Verhagen
	6	Beschrijving van de fotopagina's
	7 en 8	Fotopagina's
	9,10,11,12	Het Ardennenoffensief, J.v.d.Steen en T.Schers
	13,14,15	De Spaanse Burgeroorlog (slot)
	16	Modelbouw, Gevraagd, Tamiya, Motorbuchverlag, Bijeenkomst te Zwolle en de Inhoud.